

Маноха Олександр Євгенович –
доктор філософських наук, кандидат
юридичних наук, академік УАПН,
заслужений працівник освіти України

БОРОТЬБА З ТЕРОРИЗМОМ У СИСТЕМНОМУ ВИМІРІ

Терор – у перекладі з латинського означає страх, жах. Це найбільш небезпечний, насильницько-жорстокий засіб спроби вирішення суперечностей суспільно-політичного, соціально-економічного, національного, міжконфесійного та міждержавного характеру.

У якій би формі не виступав тероризм – це кримінальний злочин. Системний вимір боротьби з тероризмом включає в себе філософсько-правовий, історичний, соціально-економічний, політологічний, психологічний, кримінологічний, кримінально-правовий, криміналістичний аспекти. Ця проблематика входить до відповідних навчальних дисциплін, які викладають у Київському національному університеті внутрішніх справ.

У цьому аспекті час підтвердив актуальність посібника, виданого в нашому навчальному закладі: *Тероризм: сучасний стан та міжнародний досвід боротьби* / За ред. Я.Ю. Кондратьєва та Б.В. Романюка. – К: Нац. акад. внутр. справ України, 2003. – 452 с.

У посібнику підкреслюється, що суверенна Україна, поділяючи глибоку стурбованість європейського і світового співтовариства з приводу поширення міжнародної організованої злочинності та тероризму, має твердий намір, як цивілізована правова держава, здійснювати активну протидію цим небезпечним злочинам, використовуючи міжнародний досвід правоохоронців.

Ця робота є актуальною, використовується в навчальному процесі, наукових дослідженнях, у практиці органів внутрішніх справ.

Однак очевидно є необхідність системного підходу до проблем антитерористичної діяльності. Характерно, що в роботі Ліпкана В.А., Никифорчука Д.Й., Руденка М.М. *Боротьба з тероризмом* (К.: Знання України, 2002. – 254 с.) у третьому розділі "Основні підходи до вивчення тероризму" розкрито системно-комплексний підхід як домінанта вивчення тероризму. Такий підхід вимагає поєднання проблематики боротьби з тероризмом з питаннями національної безпеки, що відомо, зокрема, в роботі Ліпкана В.А. *Тероризм і національна безпека України*. – К.: Знання, 2000. – 184 с.

Системний підхід, що включає в себе системний аналіз і системний вимір об'єкта дослідження, передбачає також взаємозв'язок аналізу антитерористичної діяльності з кримінологією.

Тероризм – один з найбільш небезпечних злочинів. Кримінологія – наука про боротьбу зі злочинністю. Фахівцями кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Київського національного університету внутрішніх справ видано низку робіт із цієї проблематики, а саме: *Кримінологія: Навч.-метод. посіб.* / О.М. Джужа, Є.М. Моїсєєв, В.В. Василевич та ін.; За заг. ред. О.М. Джужі. – К.: Атіка, 2003. – 400 с.; Маноха О.Є. *Методологічна функція кримінології: Монографія.* – К.: Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2006. – 196 с.

Світовий досвід свідчить, що терористичні акти використовуються екстремістськими організаціями для розв'язання міжетнічних та міжконфесійних суперечок, значно рідше їх використовують злочинні угруповання у боротьбі за зони впливу. Виважена політика керівництва молодшої української держави протягом усього її існування щодо розв'язання міжетнічних та міжконфесійних суперечностей дозволила уникнути значних конфліктів на цьому підґрунті. Саме тому можна стверджувати, що в Україні тероризм не набув масового характеру.

Поодинокі випадки терористичних актів спостерігались в Україні в період первинного накопичення капіталу в процесі конкурентної боротьби злочинних угруповань. Той факт, що тероризм не став для України масовим явищем, значною мірою зумовлений і тим, що вітчизняні кримінологи змогли системно дослідити зарубіжний досвід й, адаптувавши його до соціальної дійсності сучасного українського суспільства, запропонувати науково обґрунтовану систему заходів щодо протидії організованій злочинності взагалі та тероризму зокрема. Системний підхід до вивчення і протидії організованій злочинності та тероризму відображено в навчальних посібниках: *Методика кримінологічного аналізу злочинності в Україні* / О.М. Джужа, О.І. Кулик, В.В. Василевич та ін.; За заг. ред. О.М. Джужі. – К.: Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2006. – 192 с.; *Організована злочинність в Україні та країнах Європи: Посібник* / О.М. Джужа, В.В. Василевич, Н.В. Кулакова та ін.; За заг. ред. проф. О.М. Джужі. – К.: Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2007. – 248 с.

У вищезазначених кримінологічних роботах доведено, що кримінологія системно аналізує сутність злочинності, її причини, особу злочинця, а головне – недопущення злочинних виявів (їх профілактику, відвернення, припинення). Це повною мірою стосується боротьби з тероризмом.

Таким чином, професорсько-викладацький склад університету успішно реалізує свій творчий потенціал в усіх сферах наукового пошуку, у тому числі щодо боротьби з тероризмом у системному вимірі.